

บทที่ 1

บทนำ

ลิ้นจี่ (*Litchi chinensis* Sonn.) มีถิ่นกำเนิดทางตอนใต้ของประเทศจีนและทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม มีการนำเข้าไปปลูกในประเทศพม่า ไทย อินเดีย ในปลายศตวรรษที่ 17 อินเดียตะวันตกในศตวรรษที่ 18 และออสเตรเลีย แอฟริกาใต้และฮาวายในปลายศตวรรษที่ 19 พื้นที่การผลิตลิ้นจี่ที่สำคัญคือ จีน ไต้หวัน ไทย อินเดีย แอฟริกาใต้ มาดากัสกา และ ออสเตรเลีย (Subhadrabandhu, 1990)

มะปราง (*Bouea burmanica* Griff.) มีถิ่นกำเนิดทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งได้แก่ประเทศ พม่า ไทย ลาว และมาเลเซีย มะปรางจึงสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทย ในเขตภาคเหนือมีการปลูกมะปรางกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และพิจิตร (ทวีศักดิ์, 2539)

พื้นที่ปลูกและผลผลิตลิ้นจี่และมะปรางในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี (ตารางที่ 1.1) ในปี 2537 มีพื้นที่ปลูกลิ้นจี่ทั้งประเทศ 95,505 ไร่ (ตารางที่ 1.2) ลิ้นจี่ปลูกมากที่สุดที่จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 41.66 ของพื้นที่ปลูกรวมทั้งประเทศ และพันธุ์ที่นิยมปลูกมากที่สุดคือพันธุ์สงฮวย มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 68.02 ของพื้นที่ปลูกรวม มะปรางมีพื้นที่ปลูกรวมทั้งประเทศ 8,232 ไร่ (ตารางที่ 1.3) แหล่งที่มีการปลูกมากที่สุดคือจังหวัดอ่างทอง รองลงมาคือจังหวัดนครราชสีมา และนครสวรรค์ (ตารางที่ 1.4) ลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่มีรสชาติดี มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยส่งออกลิ้นจี่มีมูลค่าประมาณ 327.1 ล้านบาท ประเทศผู้นำเข้าลิ้นจี่ที่สำคัญคือฮ่องกง 67.0% รองลงมาคือ มาเลเซีย 8.2% สิงคโปร์ 4.8% อินโดนีเซีย 4.2% อังกฤษ 3.5% และเนเธอร์แลนด์ 3.4% นอกจากการส่งออกลิ้นจี่สดแล้วประเทศไทยยังส่งออกลิ้นจี่กระป๋องมีมูลค่าประมาณ 626.5 ล้านบาท ประเทศผู้นำเข้าลิ้นจี่กระป๋องที่สำคัญคือ มาเลเซีย 36.1% รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ 13.8% สหรัฐอเมริกา 11% และฝรั่งเศส 5.5% (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2541)

ลิ้นจี่เป็นพืชที่มีความสำคัญโดยเฉพาะทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่การปลูกลิ้นจี่มีปัญหาสำคัญคือ การออกดอกไม่สม่ำเสมอ บางปีไม่ออกดอกหรือออกดอกน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ลิ้นจี่จะออกดอกได้ดีเมื่อได้รับอุณหภูมิต่ำ และมีช่วงอุณหภูมิต่ำที่ยาวนาน (Chaitrakulsup, 1981) นอกจากนี้อาจมีสาเหตุจากอาหารสะสมภายในดินไม่เพียงพอ หรืออายุของกิ่งและใบยังไม่พร้อม เช่น ใบยังไม่แก่จัดขณะได้รับอากาศเย็น (พีรเดช, 2537)

Menzel *et al.* (1988) รายงานว่าการแตกใบอ่อนระหว่าง 1-2 เดือนก่อนการแทงช่อดอกจะทำให้การออกดอกลดลงอย่างมาก

การทดลองนี้มุ่งที่จะศึกษาหาวิธีการวิเคราะห์และการเปลี่ยนแปลงปริมาณจิบเบอเรลลินในช่วงก่อนการแตกใบอ่อนในยอดต้นจีพันธุ์สงฮวยและมะปรางพันธุ์ทุลเกล้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสมดุลของฮอร์โมนพืช หากทราบสมดุลของฮอร์โมนในช่วงก่อนการแตกใบอ่อนซึ่งจะส่งผลต่อการออกดอกของพืช จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เปรียบเทียบกับสมดุลของฮอร์โมนในช่วงออกดอกได้ หากพบสมดุลของฮอร์โมนเป็นปัจจัยสำคัญในการออกดอกจริง จำเป็นต้องศึกษาแนวทางการใช้ฮอร์โมนและการปฏิบัติดูแลเพื่อบังคับให้ต้นจีและมะปรางมีสมดุลของฮอร์โมนที่เหมาะสมกับการออกดอก ซึ่งอาจเป็นหนทางที่แก้ปัญหาการออกดอกในต้นจีและมะปรางได้

ตารางที่ 1 พื้นที่ปลูกและผลผลิตของดินจี้และมะพร้าวระหว่างปี 2531 - 2537

พื้นที่ปลูก (ไร่) ผลผลิต (ตัน)

ชนิดไม้	ปี 2531		ปี 2532		ปี 2533		ปี 2534		ปี 2535		ปี 2536		ปี 2537	
	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต	พื้นที่ ปลูก	ผลผลิต
ดินจี้	49,015	18,660	60,138	25,556	60,420	21,578	75,283	24,747	79,747	46,168	-	-	95,505	46,879
มะพร้าว	-	-	5,519	2,967	4,238	5,065	5,287	4,538	6,466	6,030	-	-	8,230	6,162

ที่มา : กองแผนงาน

กรมส่งเสริมการเกษตร

รวบรวม : กองส่งเสริมพืชสวน

กรมส่งเสริมการเกษตร

หมายเหตุ - ไม่ได้คิดเก็บข้อมูล

ตารางที่ 1.2 สถิติการปลูกถั่วเขียวแยกแยะรายภาค ปีการเพาะปลูก 2537

ภาค	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เหนือ	78,285	40,531
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,387	1,235
กลาง	851	597
ตะวันออก	3,633	1,259
ตะวันตก	5,349	3,257
ได้	-	-
รวมทั้งประเทศ	95,505	46,879

ตารางที่ 1.3 สถิติการปลูกมะพร้าวแยกแยะรายภาค ปีการเพาะปลูก 2537

ภาค	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
เหนือ	2,436	1,962
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,519	1,103
กลาง	2,085	2,173
ตะวันออก	1,692	612
ตะวันตก	168	91
ได้	332	221
รวมทั้งประเทศ	8,232	6,162

ตารางที่ 1.4 สถิติการปลูกมะปรางแยกรายจังหวัด ปีการเพาะปลูก 2537

จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
อ่างทอง	1,552	1,480
นครราชสีมา	988	691
นครสวรรค์	805	384